

@frisBeck

SNELWEG OF KARRESPOOR? ERVARINGEN MET DE PARTICIPATIEWET

November 2019

Uitkeringsgerechtigden

INHOUDSOPGAVE

PAGINA

02 t/m 11: De (voorlopige) resultaten van de FNV-enquetes

12 en 13: 'Amstelveense minima hangen de vuile was buiten' *

14 en 15: 'Je wordt als oud vuil behandeld' interview met Barry Rol

16 en 17: 'We worden behandeld als tweederangsburgers' interview met Freddy Heufkens

18 en 19: Bijstandsgerechtigden in Nissewaard, werkende armen, zonder rechten en vogelvrij**

20: Column Bart de Koning, onderzoeksjournalist

21 t/m 23: 'Laborijn weer onder vuur, Bejegening bijstandsgerechtigden onder de maat**

Artikelen met een * zijn eerder gepubliceerd in het FNV Magazine editie Uitkeringsgerechtigden

SNELWEG OF KARRESPOOR?

EVALUATIE PARTICIPATIEWET

In 2015 is de Participatiewet ingevoerd. Er werd flink bezuinigd. De Sociale Werkvoorziening ging op slot, de Wajong vrijwel. Mensen met een arbeidshandicap zouden voortaan in de Participatiewet komen. Veel evaluaties kijken naar hoe dat voor hen uitpakt.

Die 'nieuwe' wet is evenwel hetzelfde als de voormalige Wet Werk en Bijstand. De bijstand werd in de Participatiewet aangescherpt met onder andere een verplichte tegenprestatie, scherper sanctiebeleid en een kostendelersnorm.

WERKT HET?

De FNV vroeg het aan cliënten zelf.

VERANTWOORDING

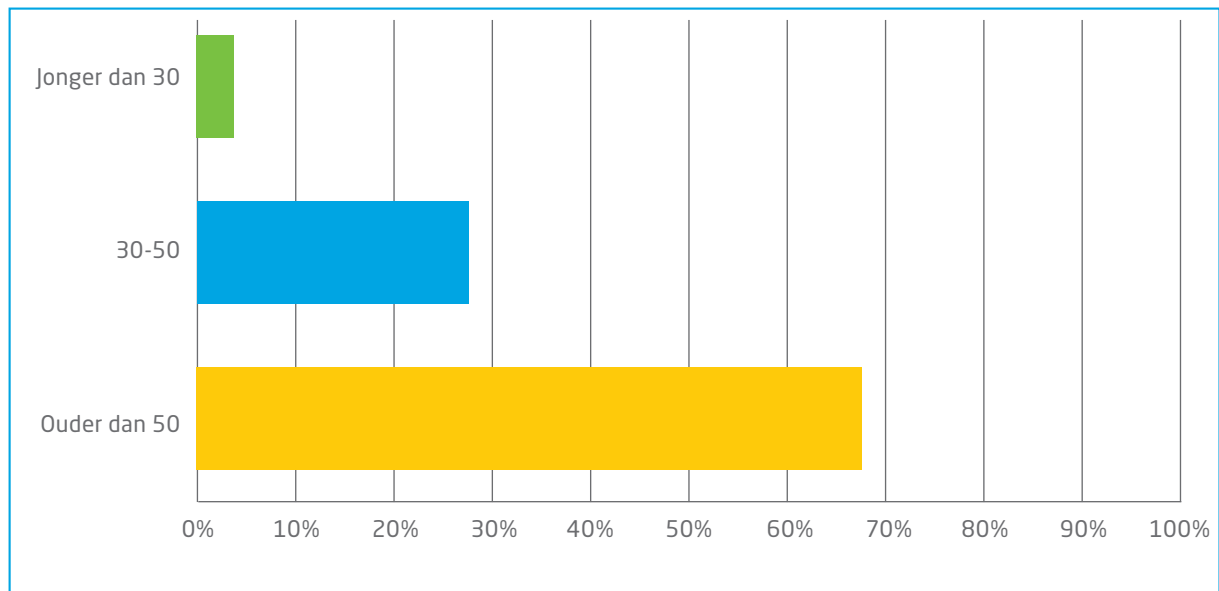
Er hebben zo'n 750 mensen via internet de 'algemene' enquête ingevuld.

Twee andere vragenlijsten zoomen in op 'werken zonder loon' of op hulp richting werk bij een beperking. De uitkomsten hieronder komen uit de 'algemene' vragenlijst, tenzij anders vermeld.

Vrijwel alle respondenten hebben een bijstandsuitkering of hebben die onlangs gehad. Ze komen uit alle heel Nederland.

De meeste respondenten zijn 50-plus. Dat komt redelijk overeen met het gemiddelde bestand? (bron Divosa 2016: 10% <27, 40% 27-45, 50% 45+).

WAT IS JE LEEFTIJD?

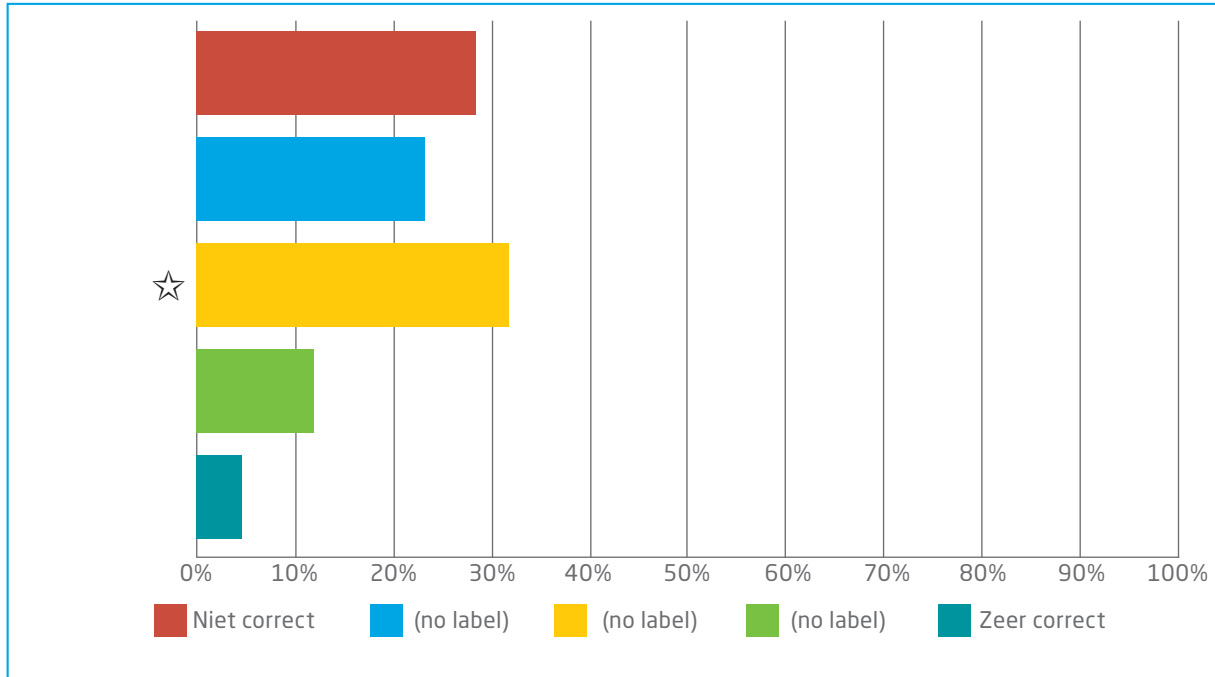
De samenstelling van de respondenten weerspiegelt redelijk die van de bijstandspopulatie

DE GEEST VAN ...

Bij de wetswijziging moesten de bijstandsgerechtigden streng(er) benaderd worden. Hoe dat doorwerkt, zien we hier.

Op een schaal van incorrect tot zeer correct, scoren gemeentes vooral aan de negatieve kant (bijna 50%, tegen positief nog geen 20%).

HOE VOEL JE JE DOOR DE GEMEENTE AANGESPROKEN, BV. IN BRIEVEN OF GESPREKKEN?

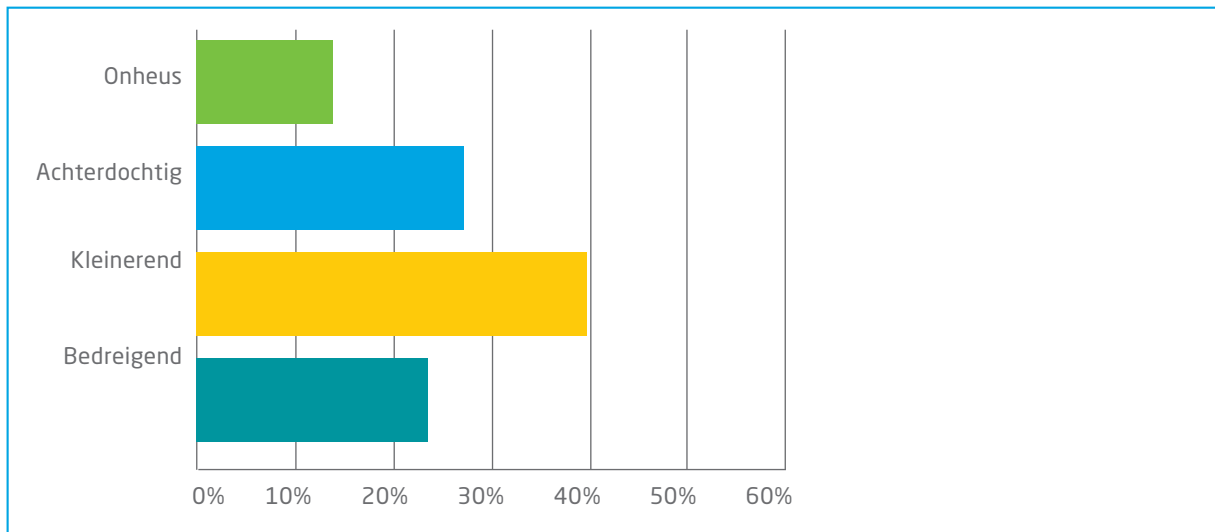
KLEIN

We zagen dat de meerderheid van de cliënten zich niet prettig bejegend voelt.

Wat voelen ze dan? Achterdocht, bedreigende toon.

40% van de respondenten voelt zich gekleineerd. Mooier kunnen we het niet maken.

ALS JE JE NIET CORRECT BEHANDELD VOELDE, HOE ZOU JE DIT GEVOEL HET BESTE OMSCHRIJVEN?

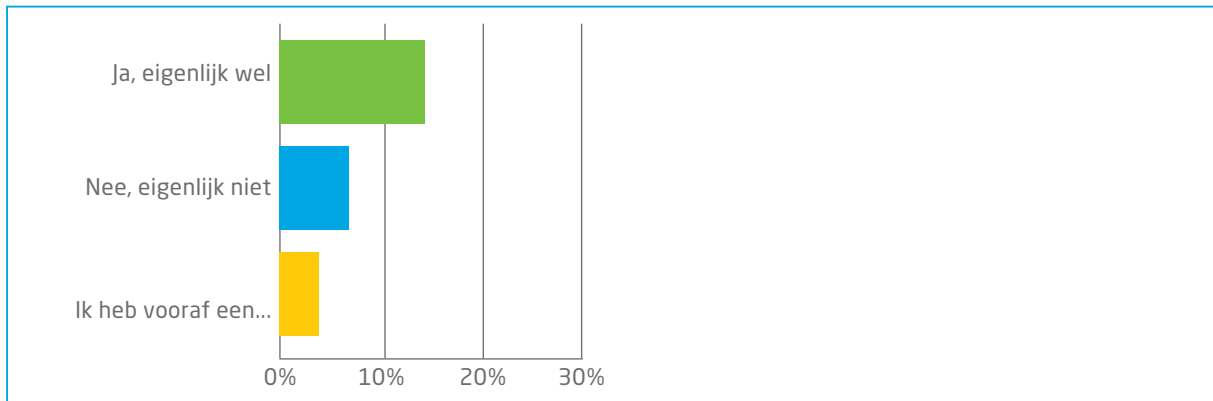

STRAF OM STRAF

De Participatiewet verplicht gemeenten om automatisch sancties op te leggen. Al zijn er een paar minuscule hardheidsclausules.

Heeft die patsboemmentaliteit effect? Vast niet op het gedrag. Want uit deze enquête blijkt dat een kwart wel eens een sanctie heeft gehad. Maar het merendeel van hen (15 op 25%) weet eigenlijk niet waarom.

INDIEN JE EEN SANCTIE (STRAF) KREEG, WAS HET JE DUIDELIJK WAAROM?

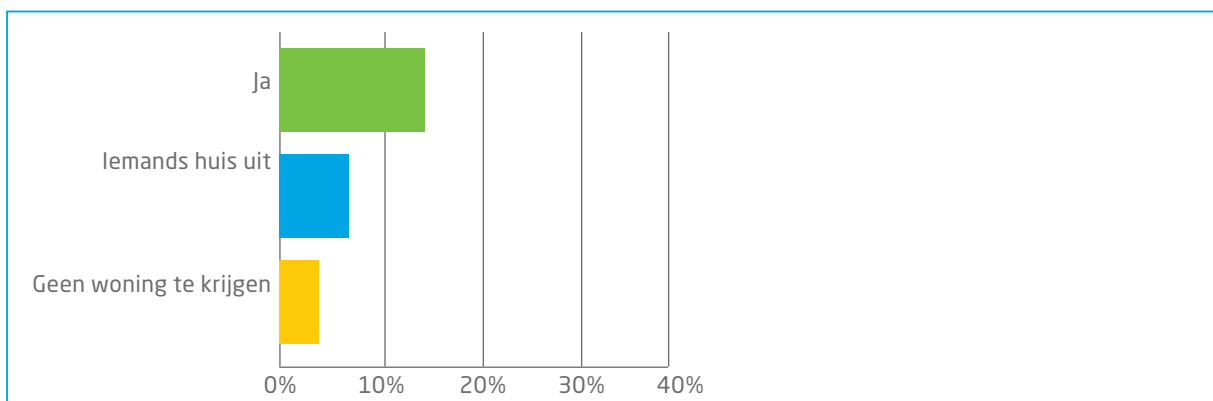
'Elke maand zat ik in de zenuwen dat ik te laat met opgeven zou zijn (waar ik niks aan kon doen)'

KOSTEN DELEN

Een nieuwtje in de Participatiewet is de kostendelersnorm. Een kwart van de respondenten heeft ermee te maken gehad. Het heeft hen vele honderden euro's gekost.

Kinderen moesten het huis uit, ook als dat eigenlijk niet goed voor hen was. Soms wilde iemand wel het huis uit, maar was er geen betaalbare woning te vinden.

HEB JE TE MAKEN GEHAD MET DE KOSTENDELERSNORM?

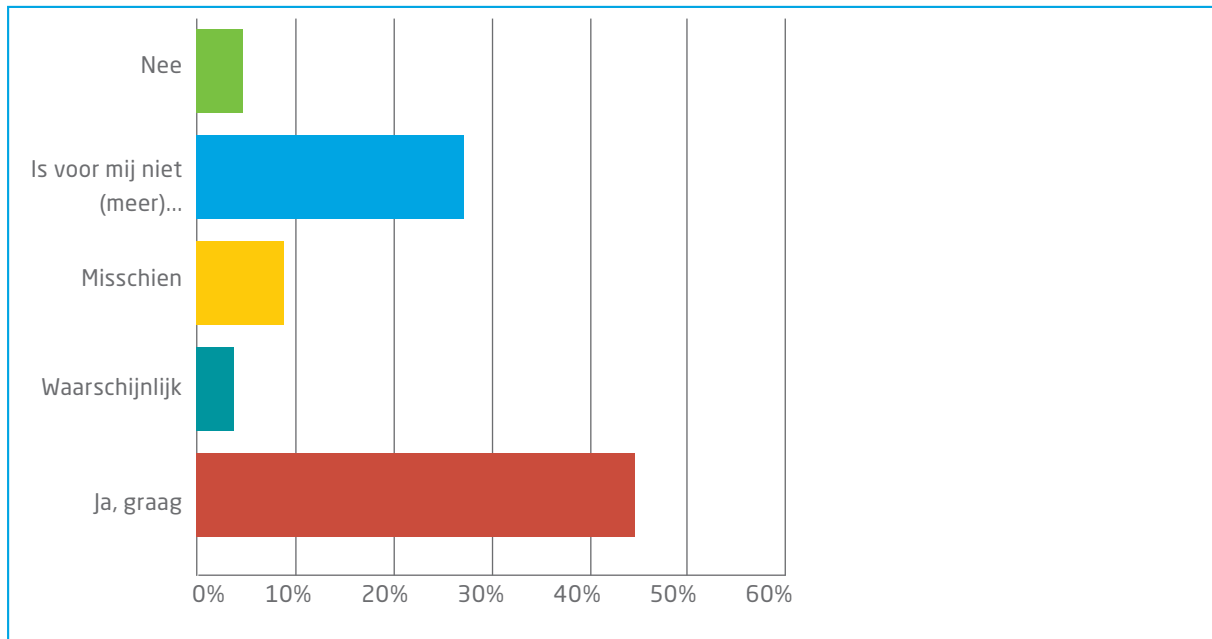

WERKLUST

Een hardnekkig vooroordeel is dat bijstandsgerechtigden niet willen werken. Dat wordt door deze enquête niet bewaarheid. Integendeel. Slechts een enkeling wil niet (meer) werken.

Meer mensen aarzelen of zijn moedeloos ('dat is voor mij niet meer weggelegd'). En de grootste groep zegt ronduit: ja graag.

ZOU JE (WEER) EEN BETAALDE BAAN WILLEN?

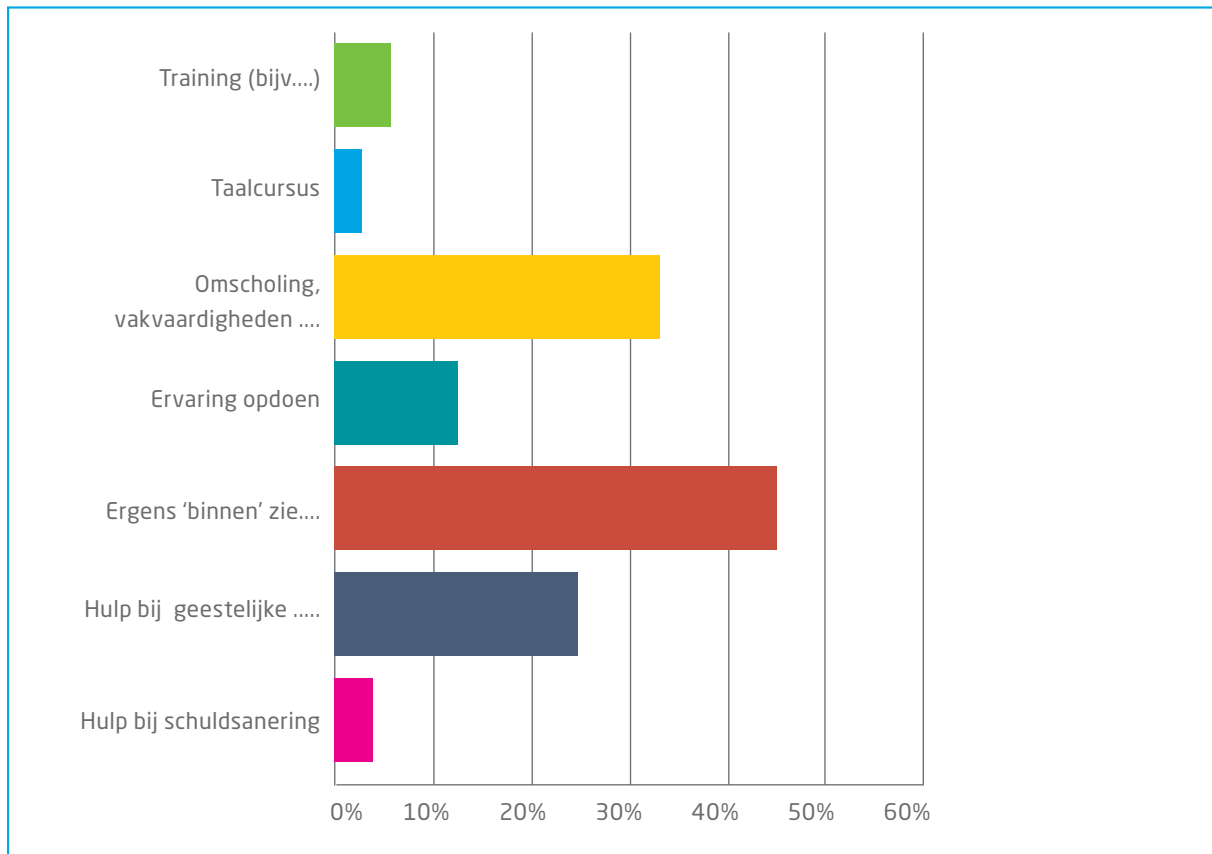

HELP

Ja graag. Maar de positie op de arbeidsmarkt van de gemiddelde bijstandsgerechtigde is niet rooskleurig. Wat zou helpen die positie te verbeteren? Hulp bij diverse problemen (geestelijk en of lichamelijk,

schulden etc.) wordt genoemd. Maar vooral bemiddeling, ergens 'binnen' zien te komen. En scholing, vakvaardigheden.

WAT KAN JE HELPEN OM AAN DE SLAG TE KUNNEN?

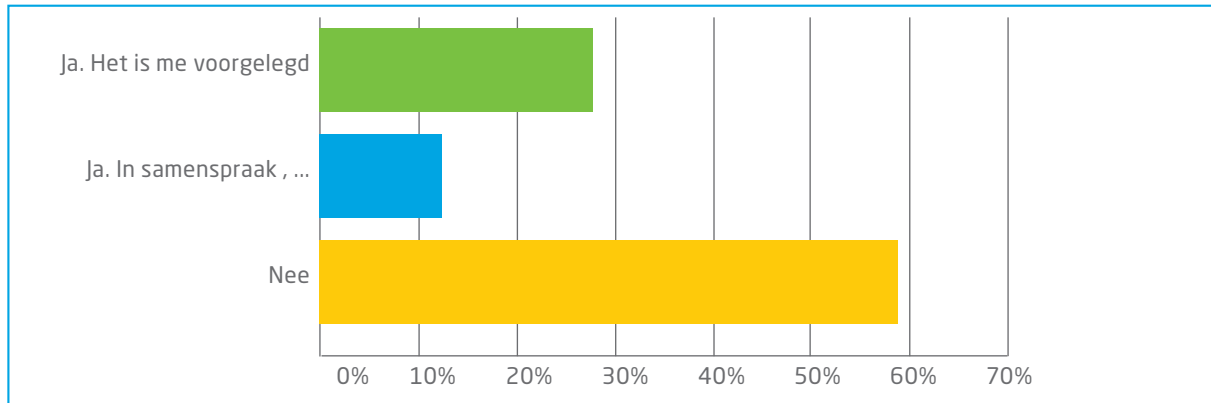
'Wel vreemd als je het gevoel hebt dat de begeleiders meer van jou hebben te leren dan andersom'.

ON THE ROAD TO...

Op bovengenoemde hulp hopen de uitkeringsgerechtigden. Maar krijgen ze die? Dat zou dan moeten beginnen met een trajectplan of plan van aanpak. Maar dat blijkt er meestal niet te zijn.

En als het er wel is, is het in tweederde van de gevallen niet in samenspraak tot stand gekomen. Maar gewoon voorgelegd (cq opgelegd).

IS ER EEN TRAJECTPLAN/PLAN VAN AANPAK OPGESTELD?

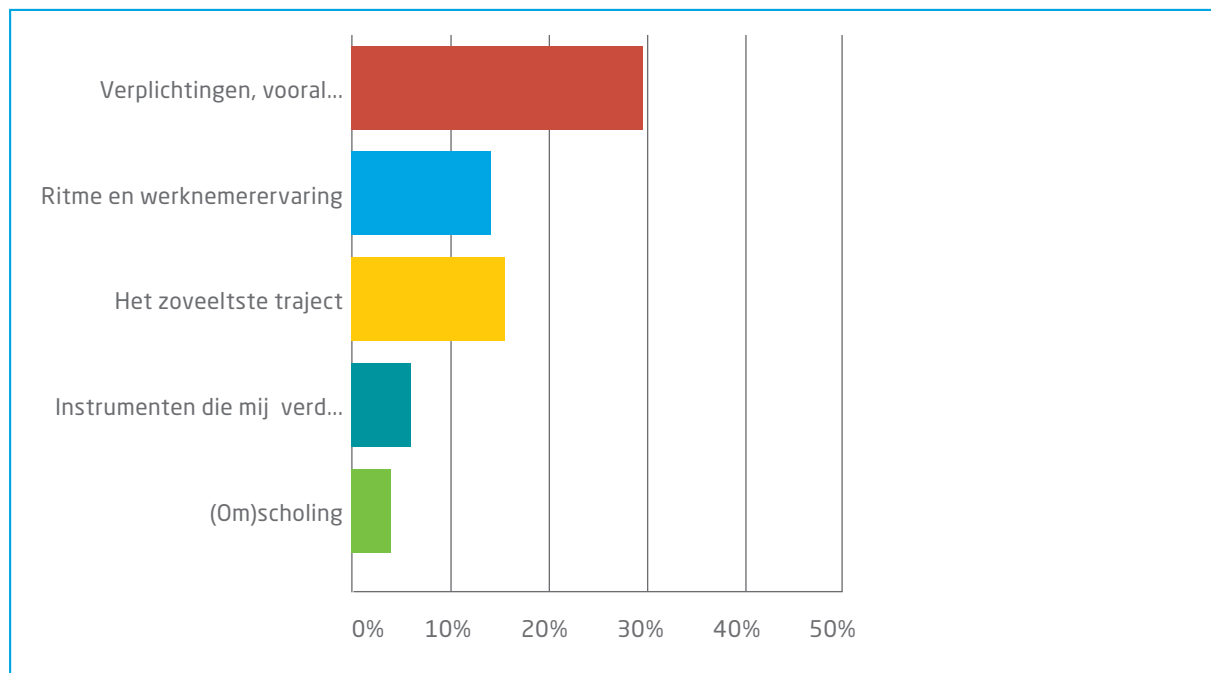
'Er was geen trajectplan toen ik deze werkervaringsplaats moest innemen. Ik moest kiezen uit een aantal "kwaden" en koos de minst nadelige.'

... NOWHERE

Waar er al een trajectplan is, zijn de cliënten er niet enthousiast over. Inhoudsloos en richtingloos. Instrumenten waarvan ze het idee hebben dat die hen verder helpen, zijn er zelden, de zo gehoopte

(om-)scholing nog het minst. Verplichtingen en opdoen van ritme en werknemersvaardigheden, dat moet hen 'werkfit' maken. Werkfit lijkt een doel op zich.

WAT BEVAT DAT TRAJECTPLAN ZOAL?

'Zeer geestdodend (en voor mij te zwaar werk)'

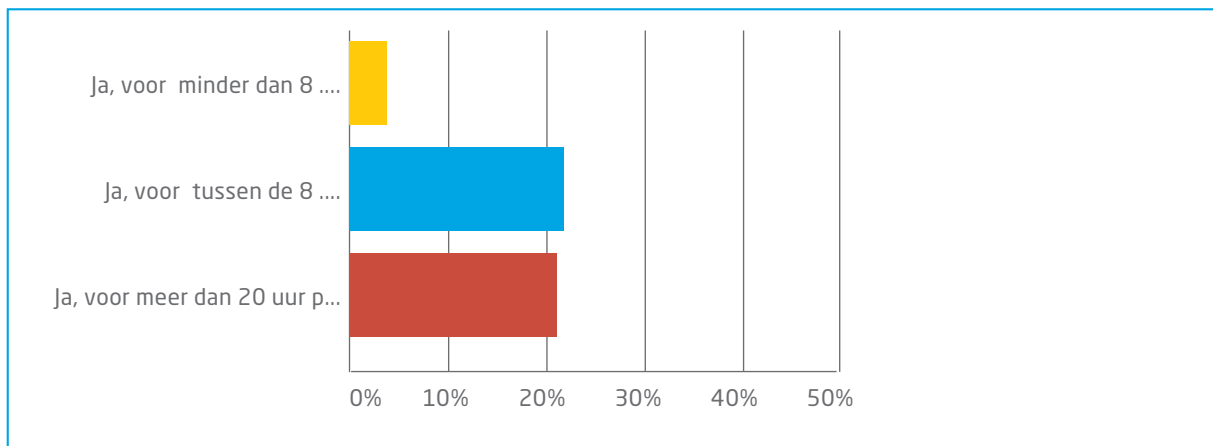

WERKEN ZONDER LOON

De Participatiewet propageert dat uitkeringsgerechtigden kunnen werken zonder loon. Die mentaliteit beperkt zich niet tot de zogenoemde tegenprestatie. Ongeveer 50% van de respondenten heeft ervaring met onbetaald werken, waarvan 20%

onder de noemer tegenprestatie. De duur kan oplopen van vele maanden tot meer dan een jaar, of zelfs tot het einde van de uitkeringsperiode. Bijna de helft van hen moet meer dan 20 uur per week gratis werken.

ALS JE MOET WERKEN MET BEHOUD VAN UITKERING: VOOR HOEVeel UUR PER WEEK?

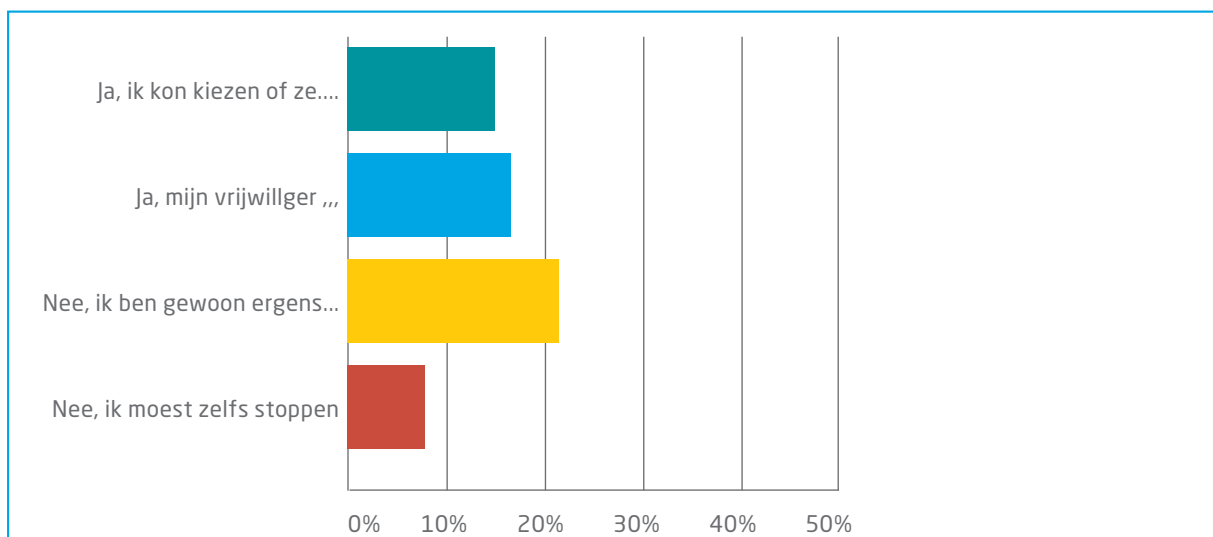
'Het kan verlengd worden met zes maanden. Ik word steeds teruggestuurd.'

TEGENPRESTATIE VAAK OPGELEGD

Werken met behoud van uitkering gaat vaak onder de noemer van een tegenprestatie. In een redelijk hoog percentage van de gevallen mocht men zelf wat aan-

dragen of gold het bestaande vrijwilligerswerk als tegenprestatie. Maar meer dan de helft is gewoon ergens heen gestuurd. Of moest zelfs stoppen met vrijwilligerswerk.

HAD JE INBRENG IN HET SOORT WERK DAT JE ALS TEGENPRESTATIE MOET UITVOEREN?

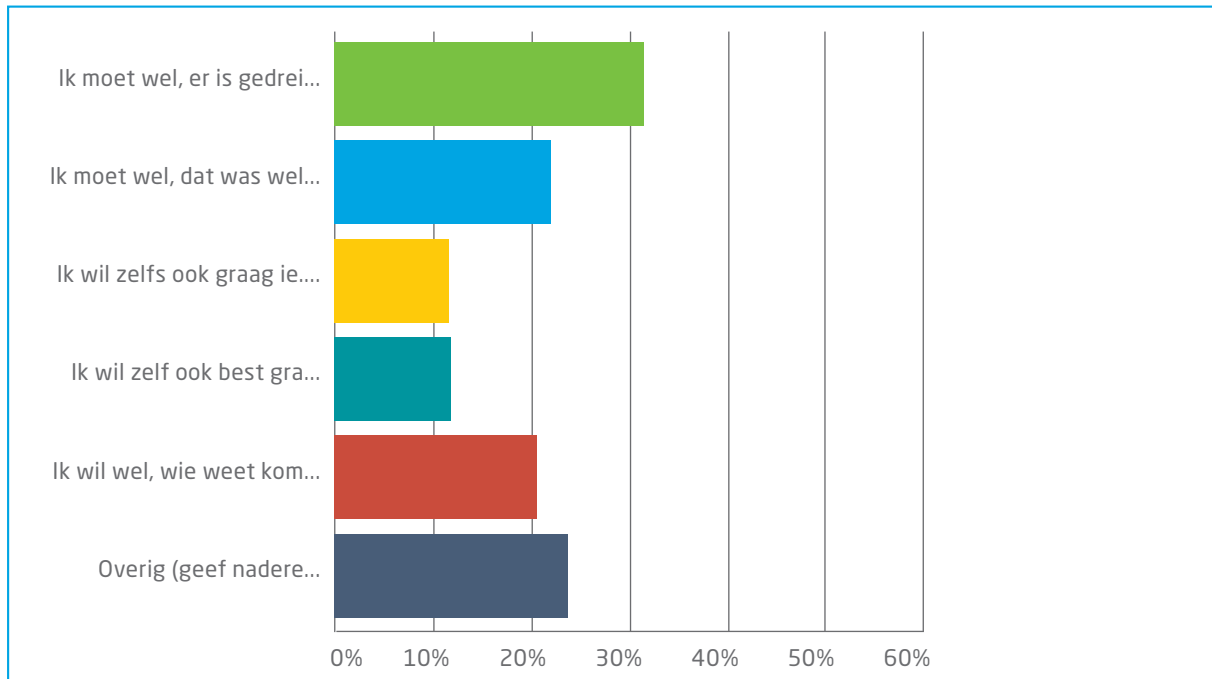

VERPLICHT WERK

Uit de kleinere enquête (ca 60 respondenten) die nader inzoomt op 'werken zonder loon' (WZL), blijkt dat men zich vaak daartoe verplicht voelt. In meer dan helft is openlijk gedreigd met een korting op de uitkering, of er

hing duidelijk in de lucht dat het moest. Niettemin zijn er ook enkele tientallen procenten respondenten die zelf ook wel wilden, in de hoop dat er iets goeds uit zou komen.

VOEL JE JE ERTOE VERPLICHT?

'Ik wil graag iets doen, maar dan wel iets dat bij mij past. Plantjes kietelen valt daar niet onder.'

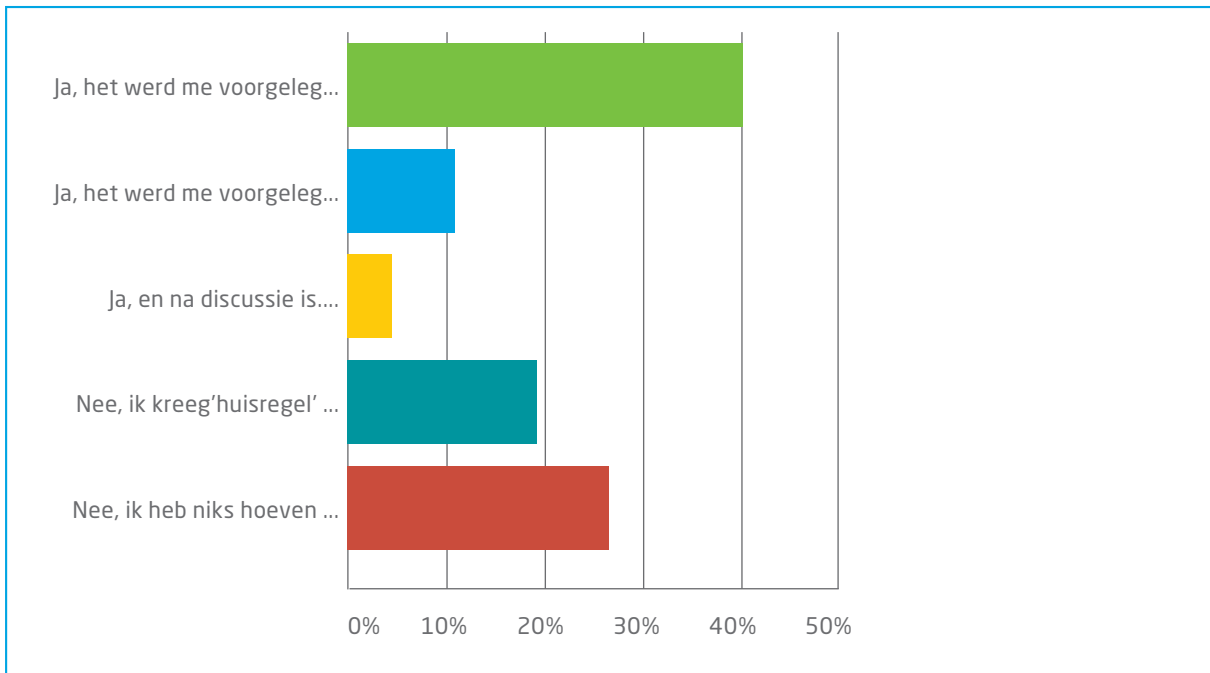
SERIEUS WERK

Onbetaald werk wordt wel degelijk serieus genomen. Althans als het om plichten gaat. De helft van de respondenten in de WZL-enquête heeft een contract moeten tekenen. Met bepalingen over werktijden, ziekmelden, verlof enz.

Er is zelden discussie over mogelijk, een op de tien kreeg nog wel even bedenktijd, vier op de tien moest ter plekke tekenen.

Vooral verplichtingen. Vakantie doe je maar na je periode hier (20%). Reiskostenvergoeding: nee (>50%).

HEB JE EEN SOORT CONTRACT MOETEN ONDERTEKENEN?

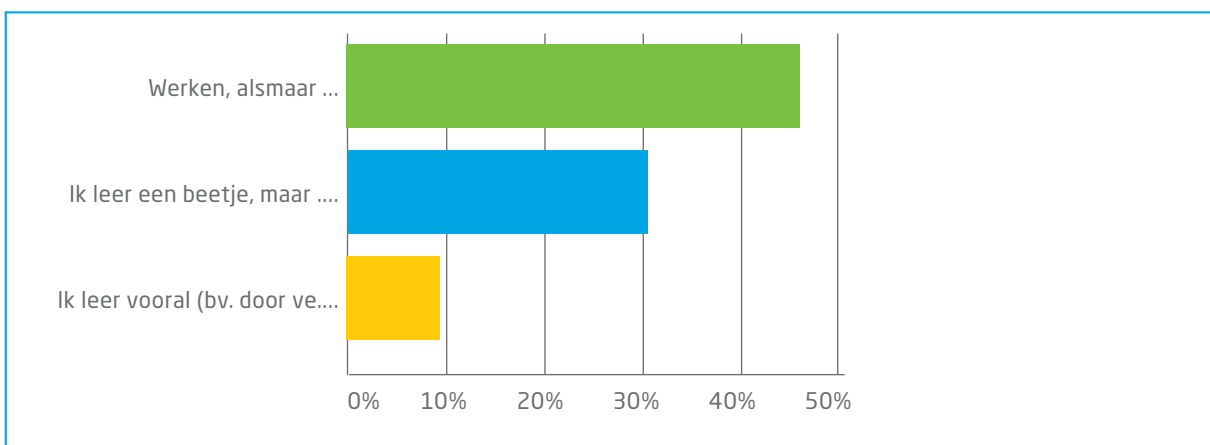
WAT TE DOEN?

Werken, alsmat hetzelfde werk. Dat antwoordt 45% van de respondenten in de WZL-enquête. Toch is er ook bijna vier op de tien die wel wat leert, al is dat meestal 'een beetje' en blijft het voor driekwart dus vooral werken.

Welk werk? Hetzelfde als hier ook betaald wordt of werd (resp. 60% en 15%, samen 75%).

Waar? Circa eenderde in de voormalige sociale werkvoorziening. Maar even vaak bij overheidsinstellingen en maatschappelijke instellingen zoals buurthuizen, en bij commerciële bedrijven.

WAT MOET JE (ONBETAALD) DOEN?

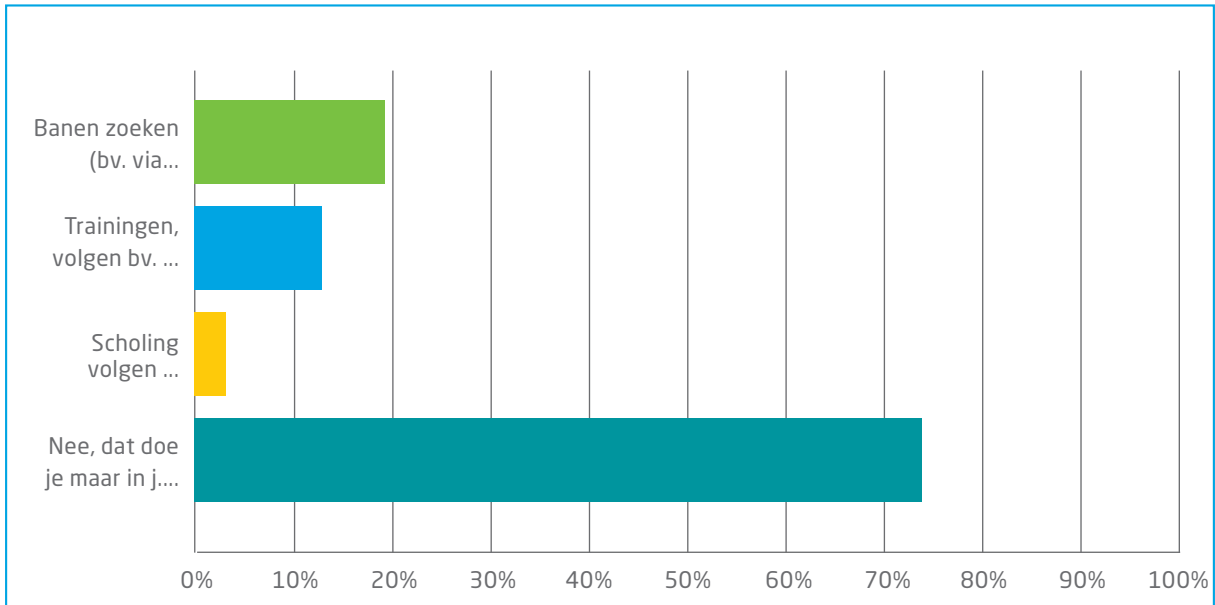
'3 weken "opleiding", maar in werkelijkheid werden we direct (net als de anderen) aan het werk gezet.'

RE-INTEGREREN DOE JE MAAR IN JE EIGEN TIJD

We zagen dat er vooral 'gewoon' gewerkt moet worden. Respondenten geloven nauwelijks dat het verplichte werk hen vooruit helpt (55% nee, 10% nou een beetje). Eenderde deel hoopt nog zo ergens binnen te komen.

In één geval (op de 60) heeft het inderdaad tot een arbeidscontract geleid. Maar is arbeidsfit maken niet bedoeld om iemand richting betaald werk te helpen? Nee dus. Re-integratie doe je maar in je eigen tijd!

ONDER WERKTijd MAG / MOET IK:

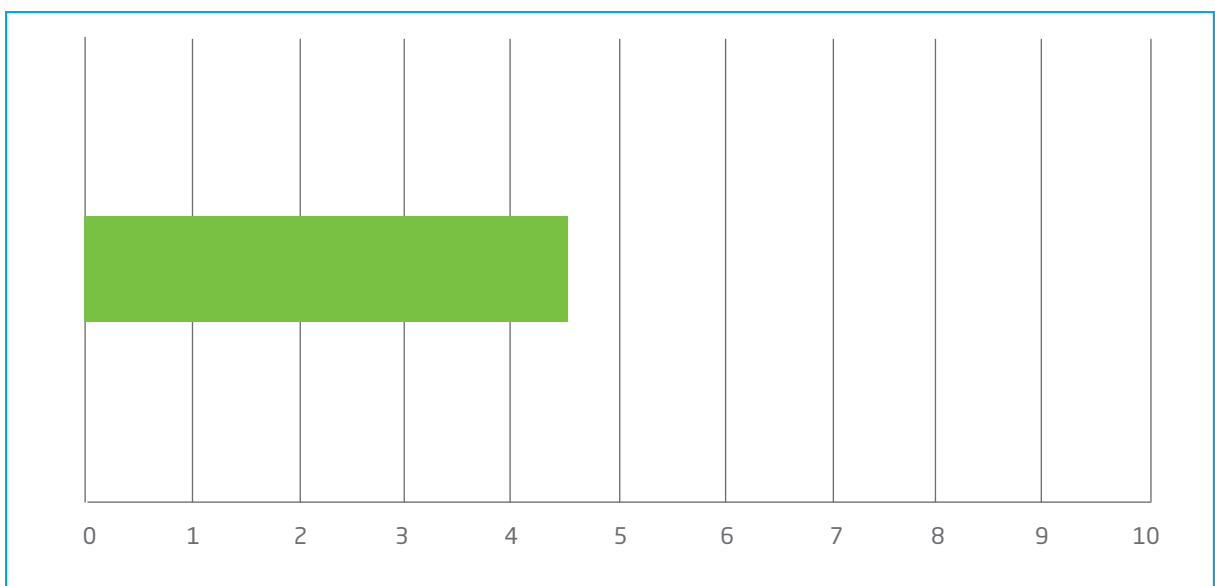
'Dozen vrouwen en wasknijpers maken. Uiteraard gehoorzamen anders wordt er gezegd dat er sancties volgen'

SLOT: ZEG HET MET EEN CIJFER

Uit de vorige vragen en antwoorden kan een naar beeld ontstaan. Zou het zo negatief zijn?

Desgevraagd geven de 750 respondenten uit de algemene enquête de gemeentes als cijfer: 4 ½.

GEEF DE GEMEENTE EEN CIJFER

Amstelveense minima hangen vuile was buiten

'HET IS VERNEDEREND HOE JE WORDT BEHANDELD'

Minima in Amstelveen hebben het zwaar. Er is veel mis met de bejegening, begeleiding en dienstverlening, volgens een zwartboek van de SP Hulpdienst en de Vrijwilligersraad Minima Amstelveen.

TEKST PIEN HEUTS

BEELD JEANNETTE SCHOLS

Aan de droogmolens hangen T-shirts met teksten als 'Straf de armen niet', 'Geef ons respect en vertrouwen' en '7 miljoen op de plank'. Ruim tachtig mensen staan op een kille winteravond voor het raadhuis van Amstelveen om hun vuile was buiten te hangen. Het is een divers gezelschap van bijstandsgerechtigden, statushouders uit vooral Syrië en Eritrea, belangenbehartigers van de Vrijwilligersraad Minima Amstelveen (VMA), de SP en de FNV. Wat ze gemeen hebben, is de kritiek op het minimabeleid van de gemeente Amstelveen.

'Mensen die afhankelijk zijn van een uitkering en voorzieningen worden vaak onheus bejegend, van het kastje naar de muur gestuurd en vermalen in bureaucratische molens van de dienst Werk en Inkomen en het WMO-loket, zo verwoordt Kitty Jong, vicevoorzitter van de FNV de situatie aan de Amstelveense toehoorders. 'We zijn rijker dan ooit; het is onacceptabel dat die rijkdom niet eerlijk wordt verdeeld. Het wordt tijd dat Amstelveen alle burgers met respect bejegend.'

HEEL ERG MIS

Het zwartboek dat de VMA en de SP, ondersteund door de FNV, op 1 februari presenteerden, is een bundeling van problemen waar minima tegenaan lopen, geïllustreerd in 25 concrete casussen. Een greep uit de klachten:

mensen die lang moeten wachten op een aanvraag, onterecht gekort worden, aan het werk moeten zonder de Nederlandse taal te spreken, moeten werken zonder loon of stagevergoeding of gedwongen worden te werken met een psychische beperking. Met de bejegening en de dienstverlening aan mensen in een kwetsbare situatie gaat het in Amstelveen structureel heel erg mis. Daar waar maatwerk op zijn plaats zou zijn, worden mensen weggestuurd of zelfs gestraft, concluderen de opstellers van het zwartboek.

GEEN MAATWERK

Wil Roode krijgt bloemen van een aantal Syrische vrouwen. Ze is zichtbaar ontroerd. Roode is met haar Vrijwilligersraad Minima Amstelveen de steun en toeverlaat van veel mensen die in de knel komen. Dat is ze gebleven, toen de gemeente zonder overleg op eigen houtje de Participatieraad Minima Amstelveen ontbond. Omdat ze in het zwartboek van 2016 te kritisch waren, volgens Roode, die voorzitter was van die raad. Samen met de FNV voert de VMA daarover een juridisch gevecht. 'We zijn samen met de SP Hulpdienst helaas heel hard nodig', zegt de oud-rechercheur. 'De rijke gemeente Amstelveen negeert haar kwetsbare burgers. Mensen moeten werken, terwijl ze dat niet kunnen. De Participatiewet wordt strikt uitgevoerd – zonder

'De rijke gemeente Amstelveen negeert haar kwetsbare burgers'

aanzien des persoons. Ook bij statushouders zie je schrijnende situaties. Ze moeten meteen via re-integratiebedrijf Matchez aan het werk. Onbetaald, bijvoorbeeld bij de BCC, Intratuin, de Hema of de Burger King, zodat ze de taal kunnen leren – maar er werken bijna alleen Polen of andere statushouders. En ondertussen moeten ze een lening van tienduizend euro aangaan voor inburgerings- en taallessen – waar ze nauwelijks tijd voor overhouden. Daardoor komen mensen in de knel,' Wat Roode vooral aan het hart gaat, is de wijze waarop uitkeringsgerechtigden worden behandeld. Er is volgens haar sprake van intimidatie. Bovendien worden mensen niet over hun rechten geïnformeerd. Roode: 'Empathie is gratis. Waarom niet bij de intake vragen: 'Wat kan ik doen om u te helpen, wat heeft u nodig?' Ik verzet me tegen de tweedeling die bewust wordt gecreëerd. Ik blijf klantmanagers, klachtcoördinatoren, teammanagers en de ombudsman confronteren met misstanden. De

Wil Roode staat dag en nacht klaar voor kwetsbare mensen in Amstelveen. 'De meeste uitkeringsgerechtigden zijn bang. Maar ik ben niet financieel afhankelijk van de gemeente.'

'Minima staan onder zware druk alles te accepteren'

meeste uitkeringsgerechtigden durven niet te protesteren. Ze zijn bang dat dan hun uitkering wordt gekort of gestopt, maar ik ben niet financieel afhankelijk van de gemeente.'

NIETS AAN DE HAND

Of de gemeente Amstelveen zich iets aantrekt van de klachten en aanbevelingen in het (inmiddels derde) zwartboek, vraagt medeopsteller Marina Casadei, tevens SP-raadslid, zich af. Tot nu toe blijft het college volhouden dat er niets aan de hand is, zegt

ze. D66-wethouder Maaïke Veeningen laat daags na de presentatie aan FNV Magazine weten niet op het zwartboek te kunnen reageren omdat het haar niet persoonlijk is aangeboden, maar aan een raadscommissie. 'Dat is de toon in Amstelveen', weet Casadei. 'Ontkennen en zeggen dat het prima gaat. Als dat zo was, zouden niet zoveel mensen bij ons – de SP Hulpdienst de VMA en de FNV – aankloppen. Minima staan onder hele zware druk om alles maar te accepteren. Getraumatiseerde vluchtelingen kunnen soms niet meteen aan de slag. Maar ze worden gedwongen allerlei papieren te tekenen, terwijl ze niet eens snappen wat er staat. Mensen met complexe problemen raken in de schulden, wat niet nodig is. Het ontbreekt aan een integrale

aanpak. Onethisch, harteloos en gemeen – dat is het minimabeleid in Amstelveen.'

BREEKIJZER

Wat gaan we doen als de gemeente Amstelveen onze klachten blijft ontkennen, vraagt een van de aanwezige bijstandsgerechtigden, nadat het zwartboek aan de raadscommissie Bestuur en Middelen is aangeboden. FNV-bestuurder Maaïke Zorgman weet intussen wat de kracht is van lange adem. 'We geven niet op, blijven aan de bel trekken en gaan desnoods naar Den Haag. Dit soort acties fungeert als breekijzer. Ik hoop dat de verantwoordelijken in Amstelveen met deze actie eindelijk zien wat de effecten zijn van het repressieve beleid. Dat ze zien wat het met mensen doet.

Het is afschuwelijk dat mensen in plaats van met respect met wantrouwen worden bejegend.' Later op de avond van de actie krijgt Zorgman een sms'je van een anoniem FNV-lid dat steun betuigt. De tekst: 'Het is echt broodnodig! Het is bij het onbeschofte af, hoe wij behandeld worden hier in Amstelveen. En toch slik je het, met veel moeite. Je bent immers afhankelijk van de klantmanager. De vijandigheid valt heel erg op, alsof ze alles uit eigen zak moeten betalen.'

ALS OUD VUIL BEHANDELD

Door Susan Sukkel

'Was ik maar nooit in Amstelveen beland,' verzucht moeder en pleegmoeder Barry Rol (57). Zichtbaar aangedaan vertelt ze hoe de gemeente Amstelveen fout op fout stapelde en haar als oud vuil behandelde.

Foto: Jeanette Schols

SCHULDHULPSANERING

Barry's verhaal begint bij haar scheiding in 2006, waar zij met een grote schuld uitkwam. Barry: "De schulden liepen hoog op en zo belandde ik in de schuldhulpsanering. Ik woonde toen nog in Amsterdam en kreeg steun van SEZO Maatschappelijke Dienstverlening. Die mensen hebben mij fantastisch geholpen door alle schulden uit te zoeken, bezwaar te maken waar nodig en tot regelingen te komen."

FOUT OP FOUT

Barry's verhuizing naar Amstelveen bleek het begin van een ware hel. Barry begint: "Het heeft twee jaar geduurd voordat Amstelveen de schuldhulpsanering geregeld had. Toen ik in 2013 verhuisde naar Amstelveen heeft SEZO een compleet schuldhulpdossier aangeleverd en dat warm overgedragen aan de gemeente Amstelveen. Alles was dus panklaar om te starten met een driejarig traject. Zou je denken. Maar nee, de gemeente maakte de ene fout na de andere, beginnend bij verdwenen formulieren waardoor het hele proces opnieuw opgestart moest worden. Al met al heeft het tot mei 2016 geduurd voordat het traject eindelijk kon starten."

"In die periode kreeg ik een telefoontje van de gemeente, dat ik papieren moest komen tekenen. De gemeenteambtenaar weigerde mij uit te leggen wat dat dan voor papieren waren. Ik moeten gewoon komen en tekenen, want anders zou ik net zo hard weer uit de schuldhulp gezet worden. Je reinste intimidatie!"

PLEEGZORG

"Ondertussen woonden er nog drie pleegkinderen bij mij, waarvan de oudste zwaar ziek is. Toen hij 18 werd, kreeg ik van de pleegzorginstantie WSG te horen dat de pleegzorgvergoeding voor hem stopgezet zou worden. Met hulp van Wil Roode heb ik toen een verlenging aangevraagd tot zijn 21ste."

Barry gaat verder: "Uiteindelijk werd dat verzoek gehonoreerd en kreeg ik de vergoeding voor de pleegzorg over die drie jaar. Er werd €12.000 gestort. Geloof mij: de zorg voor mijn oudste pleegkind heeft me in die jaren veel meer dan dat gekost."

"Pal daarop kreeg ik een telefoontje van de gemeente, dat ik papieren moest komen tekenen. De gemeenteambtenaar weigerde mij uit te leggen wat dat dan voor papieren waren. Ik moeten gewoon komen en tekenen, want anders zou ik net zo hard weer uit de schuldhulp gezet worden. Je reinste intimidatie!"

"Wat bleek? Ik moest €11.000 terugbetalen van die vergoeding voor pleegzorg, voor de schuldsanering. Terwijl die vergoedingen sowieso buiten de schuldhulpsanering vallen! Dit geval is geëindigd in een rechtszaak, zo ver moest het zelfs komen. De rechter oordeelde dat de gemeente helemaal geen formeel besluit had genomen, waardoor die hele vordering geen enkele grond had."

BIJSTAND

Barry zucht en schiet vol. "Dat verhaal is maar één van de vele. Ik heb bijvoorbeeld een half jaar moeten wachten op bijstand bovenop mijn WAO. Ik ben 80 tot 100 procent afgekeurd. Toen ik verhuisde, heb ik in januari bijstand aangevraagd. In april was er nog niks. Weer

bellen, mailen... Bleek de aanvraag kwijt. Met als gevolg dat ik pas in juli bijstand kreeg. Met drie thuiswonende pleegkinderen, waarvan er één heel ziek is, is dat financieel niet te doen.”

CONTROLE OP RELATIE

Hoe bruin de gemeente Amstelveel ze bakt blijkt wel uit hun latere aanval op Barry: ze zou samenwonen. Barry: “Ik heb bij alle aanvragen gemeld dat ik een lat-relatie heb en dat ik in de weekenden bij mijn partner ben, inclusief zijn naam en adres. Het is de mensen van de gemeente daarna gelukt om op mijn gesloten Facebookpagina in te breken. Zij vonden daar een oude foto van een vakantie uit 2007 met mijn partner. Zij vonden dat hét bewijs dat ik samenwoon en geen recht heb op bijstand. Zij weigerden te vertellen hoe zij aan die foto kwamen, terwijl dat toch een grove inbreuk op mijn privacy is! Op het gemeentehuis kwam ik erachter dat er zelfs gepost is voor mijn deur en bij mijn vriend. Om ons te betrappen op samenleven. Kun je je voorstellen wat dat met je doet?”

KOSTENNORM

Inmiddels is haar zwaar zieke, oudste pleegkind 22 en krijgt hij een Wajonguitkering. Barry: “Volgens de kostendelersnorm van gedeelde kosten is daarom mijn bijstandsuitkering gestopt; mijn pleegkind zou die kosten moeten dragen. Terwijl zijn uitkering bij lange na zijn medicatie en vervoerskosten niet dekt. Verder weigert de gemeente elke medewerking. Bijzondere aanvragen voor mijn pleegkinderen worden afgewezen; die zouden alleen voor eigen kinderen gelden.”

VRIJWILLIGERSRAAD MINIMA AMSTELVEEN

Barry vertelt verder: “Bij alles heb ik de geweldige steun gehad van Wil Roode van Vrijwilligersraad Minima Amstelveen. Zonder haar had ik het echt niet gered. Samen met haar werd ik steeds mondiger en liet me niet meer afschepen. Want in Amstelveen word je bij de balie al afgebekt als je een formulier komt halen. Dan weigeren de ambtenaren aan het loket je dat te geven, omdat je er zogenaamd geen recht op hebt.” “Met Wil heb ik klacht na klacht ingediend. Het werd

zelfs zo erg dat de klantmanager tegen ons stond te schreeuwen op de gang. En nooit een woord van excuus, laat staan een fout toegeven. Ik ben nu uit de schuldhulpverlening en heb met de gemeente nog maar weinig te maken. Maar de pijn blijft. Wat ik hier vertel is nog maar het topje van de ijsberg, ik kan nog uren doorgaan. De gemeente heeft mij als oud vuil behandeld, onbeschoft en onbehouwen. Ik heb bij de gemeente mijn dossier opgevraagd en daar bleek een notitie in te zitten: ‘Deze vrouw krijgt genoeg geld voor haar pleegkinderen.’ Ik ben al dertig jaar met hart en ziel pleegmoeder en dat ene zinnetje voelde zó vernederend en kwetsend! Van pleegzorg wordt een mens echt niet rijk. Ik kom elke maand geld te kort.”

GEBREK AAN EMPATHIE

Barry besluit: “Ze lijken te vergeten dat ik een mens van vlees en bloed ben. Ik ben moeder en pleegmoeder van 10 kinderen, bewindvoerder voor een aantal van hen die zwaar gehandicapt zijn. Dat is niet altijd gemakkelijk en de gemeente maakte het de afgelopen jaren nog zwaarder. En dan hebben ze het lef om mij uit te nodigen voor een ontbijt tijdens De Week van de Pleegzorg. Zogenaamd om hun waardering te laten blijken. Dat geloof je toch niet? Amstelveen maakt mensen kapot. De gemeente heeft mijn enorm beschadigd en alle vertrouwen beschaamd. Ze krijgen mij er niet onder, maar het verdriet en de woede leeft in mij. Elke dag.”

‘De gemeente Amstelveen maakt mensen kapot’

‘Ze krijgen mij er niet onder, maar het verdriet en de woede leven in mij.’

'WE WORDEN BEHANDELD ALS TWEEDERANGSBURGERS'

Ondanks zijn chronische zenuwpijn, wil Freddy Heufkens dolgraag werken. Maar gemeenten en re-integratiebureaus komen enkel met niet of nauwelijks betaalde baantjes. '32 uur per week werken voor nog geen euro per uur. Ik noem dat moderne slavernij.'

Tekst: Eva Prins

Van die hele participatiewet deugt niks, meent Freddy Heufkens (57). 'Mensen worden rondgepompt in tijdelijke baantjes waarmee alleen de werkgever iets opschiet. 'Ze bieden, vaak na drie maanden gratis proefplaatsing, een tijdelijk contract aan voor een half of één jaar, en bij geluk 11 maanden extra. Daarna moeten die werknemers weer weg want werkgevers willen mensen geen vast dienstverband geven - en zeker geen mensen zoals ik, met een arbeidshandicap. Die werknemer kan vervolgens terug de uitkering in en dan begint het circus van voren af aan.'

Ook met de loonwaardebepaling voor mensen met een arbeidshandicap die in het doelgroepenregister staan, wordt volgens hem veel gesjoemeld. 'Hoe lager die loonwaardebepaling uitvalt, des te minder hoeft de werkgever te betalen en des te meer krijgt de werkgever aangevuld van het UWV.'

LEGE HANDEN

Voor Heufkens begint de ellende begin jaren '90. Wat dan nog een onschuldige oorsprong lijkt, resulteert in een reeks operaties en uiteindelijk in onder andere gehoorverlies aan één oor en 24 uur per dag zenuwpijn. Heufkens werkt dan als verkoopmedewerker bij V&D waar hij in plaats van begrip stuit op tegenwerking en pesterijen. In 2006, hij werkt dan fulltime (!) op therapeutische basis, wordt hem van de een op andere dag te kennen gegeven dat er 'geen passend werk meer voor hem is'. Twee jaar later wordt het arbeidscontract officieel ontbonden. Bijna twintig jaar heeft hij er dan gewerkt.

'En nu', zegt Heufkens, 'sta ik op mijn 57ste nog steeds met lege handen en met een heel onbevredigend gevoel. Want een betaalde baan heb ik nog steeds niet.'

RE-INTEGRATIE

'Matig tot slecht', luidt zijn oordeel over de vele re-integratiebureaus waar hij in de loop van de jaren die volgen naar toe wordt gestuurd. 'Ik werd voornamelijk achter een pc gezet om vacatures te zoeken, wat ik ook gewoon thuis kon doen - en deed. Grootspraak hadden ze allemaal: ze zouden me zo aan het werk hebben. Was

dat maar zo. Geen van hen heeft mij aan een vaste baan geholpen.'

Hetzelfde geldt voor de gemeente die Heufkens, inmiddels 'officieel arbeidsgehandicapt' vanaf 2015 met de invoering van de Participatiewet naar werk zouden moeten begeleiden. Het enige dat hem wordt aangeboden zijn de eerdergenoemde onbetaalde proefplaatsingen.

Eind 2015 begint hij zo in een kringloopwinkel. Hij heeft het er naar zijn zin en de tevredenheid is wederzijds, want na de proefplaatsing volgt een jaarcontract, en daarna nog eens een contract van 11 maanden. Daarna houdt het echter op, want moet de werkgever overgaan op een vast dienstverband. Heufkens: 'Het is puur een geldkwestie.'

GEEN UITKERING MEER

Het is dan 2017 en Heufkens is inmiddels getrouwd en verhuisd. Zijn partner heeft een betaalde baan, waardoor Heufkens geen uitkering meer krijgt. Hij wil echter dolgraag werken. Vanwege zijn arbeidshandicap zit hij in het doelgroepenregister - en heeft hij recht op begeleiding naar een passende, betaalde baan vanuit de gemeente.

Bij de nieuwe gemeente treft hij eindelijk een jobcoach die hem wel serieus neemt en geen loze beloften doet. Bij potentiële werkgevers is het echter steeds hetzelfde verhaal. 'Ze willen allemaal voor een dubbeltje op de eerste rij zitten. Een voorbeeld: Ik had een sollicitatie bij uitvaartbedrijf Yarden als hulp achter de schermen. Het ging om een contract van 12-16 uur per week, en wederom met eerst drie maanden een onbetaalde proefperiode. Reiskosten vergoedden ze niet, ook al woonde ik er 13 kilometer vandaan. En voor die 12-16 uur per week moest ik minimaal 6 dagen! per week beschikbaar zijn en het was zelfs mogelijk, zo vertelden ze mij dat je twee keer per dag moest komen want vaak hebben ze twee uitvaarten op één dag. Met

andere woorden: 96 uur beschikbaar zijn voor een contract van 12-16 uur per week. Dit is toch schandalig? Ik werd niet aangenomen, maar ik wilde ook niet aangenomen worden.'

STRIJDEN

Begin dit jaar wordt Heufkens geplaatst op de assemblage-afdeling van een SW-bedrijf. Dat blijkt fysiek echter te belastend. 'Helaas, ik had graag gewild en het bedrijf was ook tevreden. In overleg ben ik na een maand gestopt - wat met toch weer een knauw gaf.' Werkt een bijstandsgerechtigde nog 'met behoud van uitkering', voor Heufkens als nigger (niet-uitkeringsgerechtigde) werkt hij bij een proefplaatsing helemaal drie maanden voor niks. 'Het is een kwestie van gunnen dat je van de gemeente voor die periode een vrijwilligersvergoeding krijgt. In dit geval zou dat 125 euro per maand zijn, wat bij een werkweek van 32 uur neerkomt op zo'n 90 cent per uur. Voor mij voelt dat als een moderne slavernij.'

'En tegen dit onrecht wil ik strijden', besluit Heufkens, die daarom ook zijn verhaal doet. Onder eigen naam, want 'ik hoef me niet te schamen dat ik wat mankeer. Mensen met een arbeidsbeperking zijn geen tweedegradersburgers, maar zo worden we wel behandeld', zegt hij. 'We zijn volwaardige, veelal zeer gemotiveerde mensen die nog steeds iets voor de maatschappij kunnen en willen betekenen. Dus verdienen wij ook een echte baan met een fatsoenlijk salaris.'

'Werkgevers willen allemaal voor een dubbeltje op de eerste rij'

Bijstandsgerechtigden in Nissewaard

'WERKENDE ARMEN, ZONDER RECHTEN EN VOGELVRIJ'

De gemeente Nissewaard neemt het niet zo nauw met de rechten van bijstandsgerechtigden. Ze worden van de ene naar de andere werkervaringsplaats gestuurd. Zonder perspectief op duurzaam werk, en zonder loon. 'Het is een verdienmodel over de ruggen van bijstandsgerechtigden.'

TEKST PIEN HEUTS
BEELD MARIJN VAN DER WAA

Als ze eenmaal beginnen te vertellen, rolt het ene na het andere voorbeeld over tafel. Voorbeelden van werken zonder loon, oneigenlijk gebruik van de tegenprestatie, strafmaatregelen, intimidatie, onheuse bejegening, wantrouwen, gebrek aan perspectief. 'Ze' zijn Jan, Mariska en Wilbert. Via de gemeente Nissewaard krijgen ze een bijstandsuitkering. Ze zijn tussen de 45 en 60 jaar. Hoewel ze vier keer per week moeten solliciteren heeft dat niets opgeleverd. Hun namen zijn gefingeerd. Uit angst: op weer een 'maatregel' zitten ze niet te wachten.

REGULIERE PLEKKEN

Zo'n vijf jaar geleden kwam Mariska na een scheiding in de bijstand terecht. Sindsdien heeft ze in het kader van de tegen-

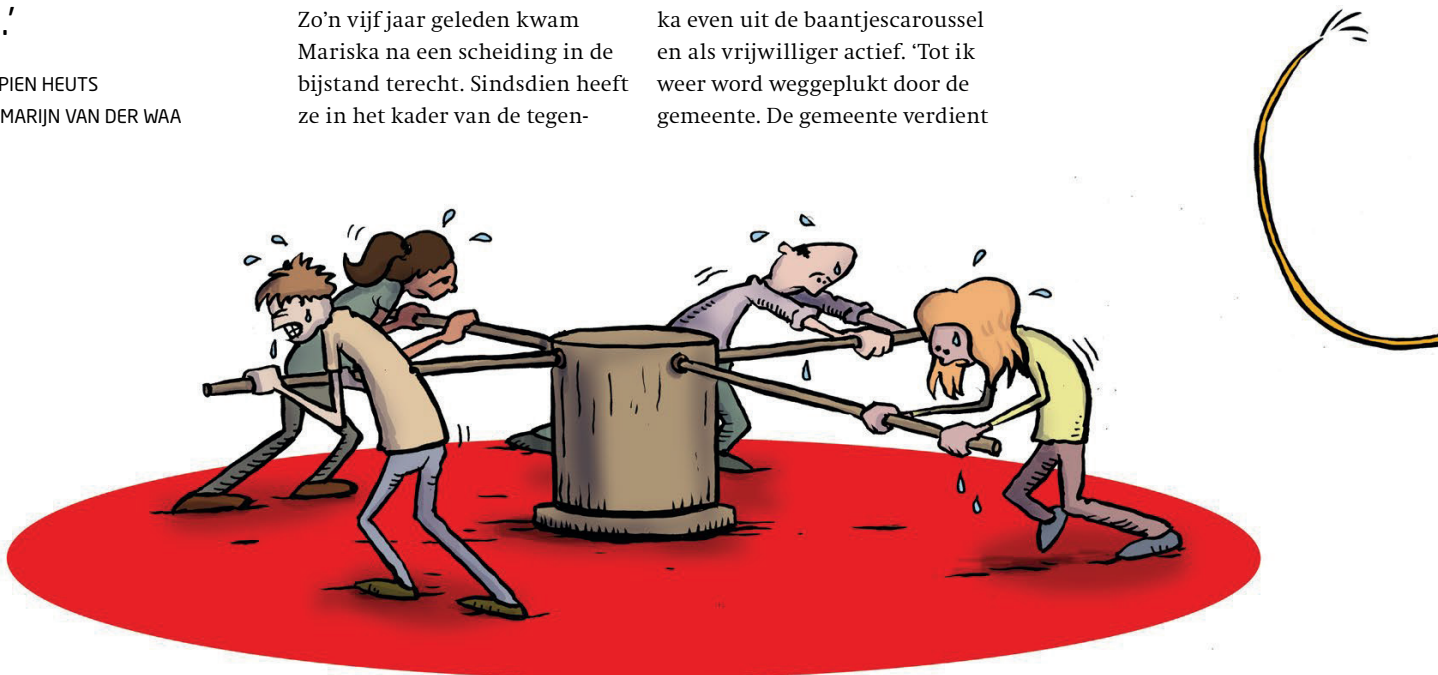
prestatie via zes werkervaringstrajecten gewerkt. Met behoud van uitkering. Niet alleen bij het leerwerkbedrijf Voorne-Putten Werkt maar vooral ook op reguliere werkplekken: administratief, facilitair. Verdringing dus. 'Ik wil graag werken en zinnig bezig zijn', zegt ze. 'Maar het moet wel te combineren zijn met de zorg voor m'n kind en ergens toe leiden.' Ze weigerde 'gratis' aan het werk te gaan bij een koekjesfabriek, vanwege de avonddiensten. 'Ik kon geen opas betalen.' Voor straf werd ze een maand 300 euro gekort op haar uitkering. 'Als je nog geen schulden hebt, krijg je ze zo wel', zegt ze. Op dit moment is Mariska even uit de baantjescarousel en als vrijwilliger actief. 'Tot ik weer word weggeplukt door de gemeente. De gemeente verdient

geld door bijstandsgerechtigden gratis te werk te stellen.'

MODERNE SLAVERIJ

De Participatiewet heeft als doel uitkeringsgerechtigden te laten uitstromen naar betaald werk. De gemeente ondersteunt daarbij, biedt maatwerk en stelt een plan van aanpak op. De gemeente Nissewaard, waar Spijkenisse als grootste gemeente onder valt, ziet dat anders.

Alfred Blokhuisen, 'betrokken burger en FNV-lid' en sinds dertien jaar werkzaam voor de Voedselbank, heeft er bijna een dagtaak aan alle misstanden op het gebied van de Participatie-

wet in Spijkenisse aan de kaak te stellen. 'De leerwerktrajecten zijn zogenaamd bedoeld om arbeidsritme op te doen en de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen. Maar er wordt helemaal niet gekeken naar de mogelijkheden van mensen. Deze vorm van werken zonder loon en verdringing van regulier werk, leidt tot moderne slavernij. Mensen komen geen stap verder, ze zitten in de tang van de gemeente.'

VINGERSCAN

Blokhuisen wijst op het beruchte trajectplan dat bijstandsgerechtigden onder dreiging van een korting moeten tekenen. 'Er staan zo'n twintig strafmaatregelen in zoals dat je in de eerste maand van de tegenprestatie geen verlof mag opnemen. Ook moet je 's avonds en in het weekend beschikbaar zijn. Te laat komen kan een straffkorting opleveren en bij ziekmelding volgt een huisbezoek. En hoe je bezwaar kunt maken tegen het

trajectplan is uiterst onduidelijk.' Volgens Blokhuisen, oud-gemeenteraadslid en oud-statenlid voor GroenLinks neemt de gemeente het juridisch gezien sowieso niet zo nauw. Hij zorgde ervoor dat de onrechtmatig gebruikte vingerscan, waarmee bijstandsgerechtigden vier jaar lang bij leerwerkbedrijf Voorne-Putten Werkt (VPW) moesten 'inklokken', voorlopig werd afgeschaft. De gemeente overtrad hiermee de wet, heeft staatssecretaris Van Ark inmiddels toegegeven. De Autoriteit Persoonsgegevens onderzoekt de zaak nog.

ZÓ VERNEDEREND

Jan werkte bij een architectenbureau tot hij in 2011 na ontslag in de bijstand terecht kwam. Hij werd aan het werk gezet bij de toenmalige sociale werkvoorziening Welplaat (nu onderdeel van VPW) waar hij onder andere dopjes op orchideeënbusjes moest doen. Onbetaald. In 2015 zag hij, met de invoering van de

'Elke dag ging ik met lood in mijn schoenen naar het werk'

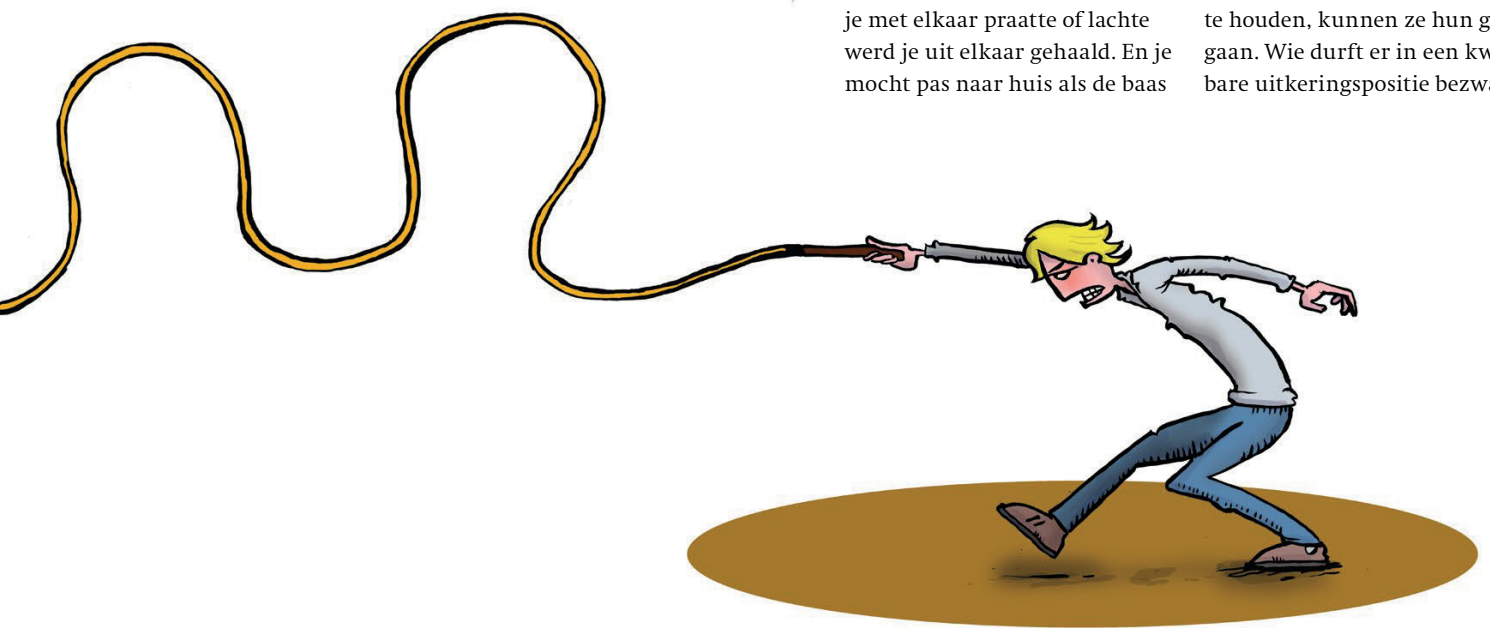
Participatiewet, het bijstandsregime repressiever worden. 'Ik moest een trajectplan tekenen op straffe van een maatregel en instemmen met de vingerscan. Dat laatste heb ik geweigerd. Het is strijd met de wet om biometrische gegevens van mensen te gebruiken, te delen en op te slaan.'

Je werd als een kleuter behandeld, vertelt hij. 'Eigen werkschoenen en handschoenen kregen we niet; dat is in strijd met de Arbowet. Ik vind het vies om andermans spullen te dragen, dus heb ik ze maar zelf gekocht. Een kluisje kregen wij als bijstandsgerechtigden ook niet, vaste krachten wel. Terwijl we ook geen tas mochten meenemen naar de werkplek. Als je met elkaar praatte of lachte werd je uit elkaar gehaald. En je mocht pas naar huis als de baas

dat zei. Het was zó vernederend. Elke dag ging ik met lood in mijn schoenen naar het werk.' Jan is nu als vrijwilliger actief. Maar het is de vraag hoe lang nog. 'Alle vrijwilligers met een uitkering vrezen het moment dat er weer een nieuw trajectplan in de bus valt.'

DWANGARBEID

FNV-bestuurder Félix Alejandro Pérez sprak afgelopen oktober samen met Alfred Blokhuisen in bij de commissie sociaal domein, waar raadsleden en wethouders van Nissewaard aanwezig waren. 'De Participatiewet wordt met voeten getreden', zegt Alejandro Pérez. 'Mensen krijgen geen onderbouwd op de persoon toegesneden plan van aanpak, maar slechts een trajectplan met alleen maar plichten en strafmaatregelen. Bovendien is er sprake van verdringing van reguliere arbeid. De gemeente Nissewaard heeft van de Participatiewet een verdienmodel over de ruggen van bijstandsgerechtigden gemaakt. En door bijstandsgerechtigden onwetend te houden, kunnen ze hun gang gaan. Wie durft er in een kwetsbare uitkeringspositie bezwaar

COLUMN BART DE KONING

DAT IS GEWOON HOE HET STELSEL WERKT

Foto: Lonneke Stulen

Ik heb ooit als vrijwilliger vluchtelingen wegwijs gemaakt in Nederland. Zo ook 'S. uit Eritrea. Hij vertelde dat hij graag elektromonteur wilde worden. Hij werkte heel hard. Naast zijn inburgeringscursus werkte hij in een restaurant (wit, dat was nog een hele administratie om door te geven aan de gemeente) en oefende hij zijn Nederlands met mij. Begin 2017 ging hij een opleiding voor elektromonteur volgen. Hij ging dus uit de bijstand en kreeg vanaf 1 februari studiefinanciering. Toen ik op 3 maart 2017 voor onze wekelijkse afspraak bij hem kwam was hij zenuwachtig over een brief van de gemeente. Hij begreep niet wat er stond, maar had wel heel goed door dat de toon onheilspellend was. Ik las de brief door en ik dacht in eerste instantie ook dat hij in de problemen zat. De tekst was bepaald grimmig, met in een omlijnd kader teksten als 'dwangbevel', 'executoriale titel', 'beslag', 'invorderen' en 'deurwaarder'.

Pas toen ik de brief rustig nog een keer doorlas, ontdekte ik wat er aan de hand was. Zijn studiefinanciering was al ingegaan, terwijl de bijstand nog een maand had doorgelopen. Hij moest dus € 592,22 teveel ontvangen bijstand terugbetalen. Dat was niet zijn fout, dat was gewoon hoe het stelsel werkt. Het was logisch dat hij die maand bijstand moest terugbetalen, maar de hele brief suggereerde dat S. een fraudeur was die gesommeerd moest worden tot terugbetalen. Ik heb hem gerust kunnen stellen en hij heeft het geld netjes terugbetaald.

Wat mij vooral trof was dat zo'n aardige jongen, die zo ontzettend zijn best doet, op zo'n manier wordt afgeblaft. Die brief deugde echt niet: het was in onbegrijpelijk Nederlands (ik moest als econoom met veel ervaring in juridische zaken de tekst ook twee keer lezen) en zeer negatief van toon. Waarom sturen ze niet gewoon een brief op taalniveau B1 ('Jip & Janneke') waarin ze iemand feliciteren met zijn nieuwe stap, maar er wel op wijzen dat terugbetalen belangrijk is? Dat snapt iedereen. Als mensen dan niet terugbetalen, kun je voor de kwaadwillenden alsnog een boze brief met zware juridische termen sturen.'

Bart de Koning (1967) is onderzoeksjournalist en auteur van de boeken Alles onder controle, Operatie Blauw, De veiligheidsmythe en Vriendjespolitiek, waarvoor hij in 2018 de Anti Fraude Award won. De Koning is zelfstandig journalist en schrijft onder andere voor FTM, Volkskrant, HP/De Tijd en Maarten!.

Laborijn weer onder vuur

BEJEGING BIJSTANDS-GERECHTIGDEN ONDER DE MAAT

Vier jaar na de succesvolle acties van bijstandsgerechtigden in Aalten die jarenlang onbetaald bloemen moesten vouwen onder een keihard regime, is er in de Achterhoek nog weinig verbeterd. Bij sociale dienst Laborijn is werken zonder loon in de eigen sociale werkvoorziening schering en inslag en worden bijstandsgerechtigden nog altijd met wantrouwen en dreigende taal bejegend.

TEKST EVA PRINS BEELD JAN-RULAND VAN DEN BRINK

Brieven aan enveloppen plakken, doosjes vouwen, handvatten aan fietstassen schroeven. Dat zijn de voornaamste werkzaamheden van Besam (46) in 'de hal' in Ulft, de sociale werkvoorziening van Laborijn. 16 uur per week doet hij dit werk. Meer lukt niet vanwege zijn dubbele hernia. Alleen als hij een joint rookt, is Besam pijnvrij. Vanwege de pijn zat hij jaren thuis, al deed hij wel vrijwilligerswerk. Kleine klusjes bij oude en zieke mensen in zijn omgeving, en bij een stichting die zich ontfermt over bejaarde dieren.

Niet genoeg, oordeelde de gemeente Aalten eind 2018. Toen viel er bij alle uitkeringsgerechtigden een brief op de deurmat dat 'Laborijn en de gemeente Aalten iedereen die woont in de gemeente Aalten en een uitkering ontvangt van Laborijn in beeld wil brengen. Hiermee kan Laborijn u zo goed mogelijk begeleiden naar betaald werk

en/of andere activiteiten.' Het is een opdracht vanuit de politiek: Laborijn moet meer mensen aan het werk helpen, met name jongeren en statushouders als Besam.

ONBETAALD WERK

'Ik heb rugklachten', zegt Besam in dat eerste gesprek. 'Ik ook', reageert de consultant. 'Maar u moet toch werken.' 'Ik doe vrijwilligerswerk', zei Besam. 'Dat mag', antwoordt de consultant, 'naast je baan.' 'Hebben jullie dan een baan voor mij?', vraagt Besam verbaasd. 'Ja', antwoordt de consultant.

Vervolgens wordt Besam geplaatst in de hal in Ulft. De WerkAcademie noemt Laborijn deze hal eufemistisch. 'Hier kunt u zich ontwikkelen en arbeidsritme, werkervaring en werknemersvaardigheden opdoen', aldus het Plan van Aanpak dat Besam, opgeleid tot loodgieter, krijgt. Of hij er iets leert?

Hij moet hard lachen om de vraag. 'Het is heel simpel werk.' Dat hij dit simpele werk moet doen, vindt hij niet erg, maar wel dat het onbetaald is. 'Dit is geen baan', zegt hij. Althans, niet voor hem. Voor collega's met een sw-indicatie die exact hetzelfde werk doen – maar dan drie keer zo langzaam – is het wél een baan. Met vast contract en fatsoenlijk salaris. Dat steekt. En ook: dat het gewoon productiewerk is waar Laborijn aan verdient. Besam: 'In die zestien uur help ik liever als vrijwilliger andere mensen.'

NIKS VERBETERD

In 2015 kwam een groep bijstandsgerechtigden uit Aalten die, vaak al jarenlang, onbetaald productiewerk moesten doen, met behulp van de FNV, in opstand. 'De bloemenvouwers van Aalten' werden ze genoemd omdat hun onbetaalde productiewerk voornamelijk bestond

'Medewerkers zijn vooral regel- en sanctiegericht'

uit het vouwen van kunstbloemen. Ze maakten een zwartboek, hielden een actieweek, spraken met de pers en spanden uiteindelijk, wederom met hulp van de FNV, een rechtszaak aan voor nabetaling. Ze wonnen. En het ISWI beloofde beterschap. Maar nu, vier jaar later, lijkt er bij Laborijn, de opvolger van ISWI, nog weinig te zijn verbeterd. Nog steeds moeten bijstandsgerechtigden voor onbepaalde tijd onbetaald productiewerk doen in de eigen sociale werkvoorziening. 'Het plan blijft geldig zolang u hieraan kunt voldoen', meldt het Plan van Aanpak van Besam. 'Van tijd tot tijd zullen we met

PROTEST TEGEN DE WERKWIJZE VAN LABORIJN IN DOETINCHEM, MET EEN LIJN VOL ONDERBROEK, OMDAT MEDEWERKERS VAN DE SOCIALE DIENST BIJ CONTROLES ZELFS ONDERGOEDLADES Zouden OPENTREKKEN.

u kijken of wij het plan moeten aanpassen.' Met andere woorden: het onbetaalde productiewerk kan zolang duren als Laborijn dat nodig vindt. En over een eventueel vervolg: hoe dit Besam gaat helpen naar betaald werk, vermeldt het plan niks. Deze uitzichtloosheid was toentertijd een van de grootste klachten en frustraties van de bloemenvouwers. En de keiharde bejegening.

SLECHTE BEJEGENING

Het regime was vernederend, kleinerend en bedreigend, zo is te lezen in het zwartboek uit 2015. En ook daarin lijkt niets verbeterd, getuige onder andere een vernietigend rapport van Bureau Berenschot dat in juni werd gepresenteerd en dat nog eens bevestigt wat FNV Uitkeringsgerechtigden al langer aan de kaak stelt. 'Er is sprake van een gebrek aan empathie, streng en moeilijk taalgebruik, slordigheden, enor-

me bureaucratie en onvoldoende aandacht voor de menselijke maat', aldus het onderzoeksbureau, dat in opdracht van Laborijn onderzoek deed naar de omgang met klanten. Dit naar aanleiding van de meer dan honderd klachten die de Rooie Vrouwen in Oude IJsselstreek al hadden verzameld over de bejegening door Laborijn. De sociale dienst zou uitkeringsgerechtigden structureel wantrouwen, extreem controleren en bij het minste of geringste de uitkering stopzetten.

Berenschot concludeert dat deze onjuiste bejegening structureel is en al speelt sinds 2016. De helft van het personeel is volgens het onderzoeksbureau niet berekend op zijn of haar taak. En: 'Een deel van de medewerkers is vooral regel- en sanctiegericht.' Bovendien wordt er – zowel in alle brieven als in gesprekken – continu bedreigd met kortingen op of het stop-

'Je voelt je al bij voorbaat als een fraudeur behandeld'

zetten van de uitkering. En dat maakt mensen bang. Niet voor niks willen de geïnterviewden voor dit artikel hun verhaal alleen onder een gefingeerde naam doen.

GECONTROLEERD

'Je hebt het gevoel alsof je altijd in de gaten wordt gehouden en gecontroleerd', zegt Harry (65). 'Je voelt je al bij voorbaat als een fraudeur behandeld', vult zijn vrouw Trudie aan. Harry heeft sinds 2016 een IOAW-uitkering bij Laborijn en net als Besam kreeg hij eind 2018, na twee jaar min of meer met rust gelaten te zijn, een brief, en een gesprek. 'Daar

vroegen ze je het hemd van het lijf', zegt Harry. 'Of je gelukkig was en of je wel eens suïcidale gedachten had. Dat vond ik echt te ver gaan.'

GEPUSHT

Onbetaald productiewerk is hem tot nu toe bespaard gebleven, maar vanuit Laborijn wordt wel steeds gepusht dat hij aan het werk moet en komen ze steeds weer met ongeschikt – en onbetaald – werk. Net als Besam heeft ook Harry een medische urenbeperking wegens ernstige rugklachten. Hij moet afwisselend staan en zitten en kan niet meer dan twintig uur per week lichte werkzaamheden doen. Toch kreeg hij bijvoorbeeld 'een baan' aangeboden voor veertig uur in de week. Ook moet Harry, die veertig jaar werkervaring heeft, verplicht allerlei cursussen volgens als 'Inzicht in je talenten, en een cursus sollicite-

ren en cv maken. Harry: 'Ze hebben zeven cv's van me liggen; die zien er allemaal goed uit. Maar ik werk maar mee', verzucht hij, 'want doe je dat niet, dan korten of stoppen ze mogelijk je uitkering.'

INTIMIDEREND

Wat hem en zijn vrouw echter nog meer steekt dan bovenstaande ergernissen is het gevoel onder curatele te staan. Zo zijn ze bezig met hun spaargeld en de 'gouden handdruk' die Harry na 38 jaar trouwe dienst meekreeg, hun huis te verduurzamen. Hebben ze net zonnepanelen op het dak gelegd, valt er een brief van Laborijn op de mat. Harry: 'Ze gingen onderzoek doen of dat rechtmatig was. En eisten 'alle gegevens op straffe van opschorting van de uitkering.' Trudie: 'Heel intimiderend.' Harry: 'Ze weten echt alles

'Ze weten echt alles van je'

van je, maar wat gaat het hen aan wat wij met ons geld doen?' Trudie: 'We hadden niks verkeerd gedaan – dat moesten ze uiteindelijk ook toegeven. Maar het levert dan toch weer een hoop gedoe en slapeloze nachten op. En niet voor het eerst.'

Harry is ondertussen weer de medische molen in vanwege diverse gezondheidsklachten. Daardoor staat alles vanuit Laborijn even 'op een laag pitje'. Voor zo lang het duurt... 'Gelukkig is het einde in zicht', verzucht hij. 'Over anderhalf jaar krijg ik AOW en ben ik van al het gezeik af.'

En nu?

Laborijn is 1 januari 2016 ontstaan uit een fusie van de sociale diensten van Doetinchem, Oude IJsselstreek, Aalten en sociale werkvoorziening Wedeo. In de drie gemeenten gaat het om zo'n 2500 uitkeringsgerechtigden. Naar aanleiding van het rapport van Bureau Berenschot heeft de gemeente Oude IJsselstreek aangegeven uit Laborijn te willen stappen. Wat dat voor gevolgen heeft voor de uitkeringsgerechtigden uit deze gemeente is nog onduidelijk.

Ondertussen zijn er wel verbeteringen aangekondigd – en deels al ingevoerd. Zo is de (telefonische) bereikbaarheid van consulenten vergroot. Ook zullen brieven naar cliënten vriendelijker, toegankelijker en begrijpelijker worden. Bij het meldpunt van de Rooie Vrouwen, en ook bij Naima el Moussati, bestuurder van FNV Uitkeringsgerechtigden in de Achterhoek, komen echter nog steeds nieuwe schrijnende verhalen binnen. De bond wil graag meedenken hoe het beter kan – en beter moet. El Moussati: 'Het is de hoogste tijd dat Laborijn mensen beter en met respect gaat behandelen. Vanuit vertrouwen in plaats van wantrouwen. Wij eisen een menselijke benadering en maatwerk met ondersteuning en begeleiding naar echte, duurzame betaalde banen. Werken zonder loon moet stoppen.'

